עין משפט נר מצוה

פג א מיי׳ פ״ח מהל׳ שחיטה הלכה ד סמג עשין סג טוש״ע יו״ד סי׳ לה סעיף ג:
פד ב מיי׳ פ״ז שם הל״ח סמג שם טוש״ע יו״ד סימן לח סעיף א:
פה ג (מיי׳ שם) טוש״ע יו״ד סי׳ לו סעי׳ י:
פו ד מיי׳ שם פ״ח הל״ח סמג שם טוש״ע יו״ד סימן לו סעיף יג:
פז ה מיי׳ שם הלכה ז סמג שם טוש״ע יו״ד סי׳ לה סעיף ח:
פח ו מיי׳ שם פ״ז הל״ט סמג שם טוש״ע יו״ד סימן לח סעיף ד:
פט ז מיי׳ שם הל׳ יז טוש״ע שם סעיף א:
צ ח ט מיי׳ שם הלכה יט טוש״ע שם סעיף ד:
צא י כ מיי׳ פרק א מהל׳ מילה הל״ז סמג עשין כח טוש״ע יו״ד סימן רסג סעי׳ א:
צב ל מיי׳ פ״ז מהל׳ שחיטה הל״ט סמג עשין סג טוש״ע יו״ד סי׳ לח סעיף ד:
צג מ נ מיי׳ שם הל״ז טוש״ע שם סעי׳ א:
צד ס מיי׳ שם הלכה יט טוש״ע שם סעיף ד:
צה ע מיי׳ שם הל״ו סמג שם טוש״ע יו״ד סי׳ לו סעיף ט:
צו פ מיי׳ שם הל״ג סמג שם טוש״ע שם סעיף ג:
צז צ מיי׳ שם הל״ז טוש״ע שם סעיף ד:
צח ק מיי׳ שם הל״ט טוש״ע שם סעיף ז:
צט ר מיי׳ שם טוש״ע שם סעיף ח:
ק ש ת מיי׳ שם טוש״ע שם סעיף ז:
קא א טוש״ע שם סעיף ח בהג״ה:

◆

תורה אור השלם

1. וְאַנְשֵׁי קֹדֶשׁ תִּהְיוּן לִי וּבָשָׂר בַּשָּׂדֶה טְרֵפָה לֹא תֹאכֵלוּ לַכֶּלֶב תַּשְׁלִכוּן אֹתוֹ: שמות כב ל

◆

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ לא צריכא אלא לר׳ שמעון כצ״ל וכן ברש״י:

◆

הגהות מהר״ב רנשבורג

א] גמ׳ ואיכא דאמרי בגישתא איכא דאמרי וכו׳. נ״ב עיין ברא״ש הביא רק ג׳ מהני איכא דאמרי והרי״ף הביא ד׳ ועי׳ ביאור הדברים בכנה״ג חלק י״ד סי׳ לו בהגהת הרב״י אות פ״ד פ״ה: **ב]** רש״י ד״ה כוחלא כו׳ לזו״ר. נ״ב בלוי״א כמראה רקיע:

◆

שיטה מקובצת

א] כדיותא טרפה וסימניך דיותא ארמיתא דאמר: **ב]** משיכלתא דמיא כו׳: **ג]** ר׳ חנניה חלש עאל לגביה ר׳ נתן. נ״ב ס״א ר׳ אסי חלש עאל לגביה ר׳ יוחנן: **ד]** דנפיחא ונעשת לבנה כבקעת והיינו נמי כחזותא: **ה]** בחיתוך גמור וסדק כמין מראה: **ו]** נתרוקנה מאליה במקצתה כו׳ אפי׳ מחזקת רביעית חלל החסרון מחזיק רביעית הלוג: **ז]** אע״פ שאחת אינה עומדת במקומה לא היה אוסר אא״כ הוה תרתי אך מורי הרב דודי: **ח]** אלא ירוקה וכו׳ ה״ד ככרתי: **ט]** ותרגום של חציר הוא כרתי בשביל שהם ירוקים ובלע״ז פורלא כך פי׳ בערוך ונראה דהוא צבע אינדי״ש בלע״ז דהוא דומה לרקיע דהא משמע: **י]** וירק את חניכיו שהוריקן א) בתורה בפרשת שוטרים כמו שמפרש בבראשית רבה שאמר מי האיש הירא ורך הלבב וכו׳ והיו פניהם מוריקות וחד אמר שהוריקם בזהב וקאמר בבראשית רבה ר׳ לוי אמר שהוריקן באבנים פירוש נתן להם זהב ואבנים טובות ומרגליות שלא יתנו עיניהם בממון ויתעסקו בהצלת נפשות הדא דאת אמר כנפי יונה נחפה בכסף ואברותיה בירקרק חרוץ שהוריקן באבנים טובות ומרגליות: **יא]** אפי׳ ר״ש מודה יש שרצו לאסור כשנראת הריאה חסרה כשיש קמט:

אבל אגבה אפילו כטרפא דאסא טרפה. ונראה דאם נמצאת העינוניתא לצד שמאל כיון דלאו אורחא בהכי טרפה דהא מפרש טעמא משום דעיזי ברייתא הכי אית להו והא דממעט אגבה ולא ממעט לצד שמאל נקט גבה למעוטי אפילו בימין ואם שינתה מקומה היה נראה להתיר מדממעט גבה דוקא ואף כי רבינו שלמה מטריף בתרי עינוניתא אע״פ שאחת אינה עומדת במקומה לא היה אוסר ז] אם לאו דאיתא שנים אך מורי הרב דודי ז״ל אמר שהיה מקובל לאסור ואפשר דטעמא משום דלאו אורחיה בהכי: **אפילו** כטרפא דאסא טרפה. משום אבי העזרי וה״ר אב״ן כתב ה״ר יצחק בספרו דדוקא בשאר אונות וגב הריאה הויא טרפה אבל האונות שבצד הימין התחתונה שהיא עליונה הסמוכה לצואר כשרה דדרכה להתפצל וכתב בתשובה דאפי׳ לא הויא כטרפא דאסא אלא על ידי נפיחה טרפה ואי לא הויא אפילו בתר נפיחה כטרפא דאסא נראה לאבי העזרי שהיא כשרה: **דשיעא** כאופתא. היינו שחלקה לגמרי אבל אם יש בה שום היכר בעלמא כשרה: **שלישי** הביאתו לפני. נראה דסבר דבתרי זימני הויא חזקה כרבי (יבמות דף סד:) מדאמר לה המתיני: **אלא** ירוקה ח] ה״ד ככרתי. וי״ם שכתוב בהן ככרתן והכל אחד וכתב בערוך ס) דהוא צבע ירוק ותרגום של חציר הוא כרתי ט] ונראה דהוא צבע אינדי״ש בלע״ז דהוא דמי לרקיע דהא משמע שהוא דומה קצת לתכלת כדאמרינן (ברכות דף ט:) כדי שיכיר בין תכלת לכרתי ואמרע) תכלת דומה לים וים דומה לרקיע ומתוך כך אומר ר״ת דהא דפסלינן בפרק לולב הגזול (סוכה דף לד:) אתרוג הירוק ככרתן דוקא בצבע אינדי״ש ומיהו נראה דמכח זה אין להכשיר שאר אתרוגים הירוקים דלא נקט ככרתן למעוטי שאר עניני ירקות וה״נ לא הוי דוקא ככרתן דלעיל גבי ירוקה כשרה מדרבי נתן פירש בקונטרס ירוקה כעשבים אלמא ככרתן לאו דוקא וכן נראה דלא אתי למעוטי אלא דדמיא לכשותא ומוריקא וביעתא דכל מיני קרו״ג ירוקים איקרי כדאמר במסכת פ) נגעים (פ״א ה״ג) ירקרק ככנף טווס ואיכא למ״ד כשעוה ואמרינן בפרק ד׳ נדרים (דף לב.) וירק את חניכיו שהוריקן י] צ) (באבנים טובות ומרגליות) שלא יתנו עיניהם בממון ויתעסקו בהצלת נפשות ולא באבנים טובות ומרגליות ק): **אבל** נקב שיש בו חסרון אפילו רבי שמעון מודה. יא] ויש שרצו לאסור כשנראית הריאה חסרה שיש קמט וסדק וחסרון על הריאה אפילו עולה בנפיחה והעור והבשר קיים והשיב להם ריב״א דטעות הוא בידם דא״כ הוה ליה לשנויי הכא הכי וכדברי הכל ולא הוה ליה לאוקמא כר״ש אלא ודאי כיון דעולה בנפיחה כשרה וכן פסק רבינו קלונימוס הזקן:

שלפוחית

[א]אבל אגבה אפילו כטרפא דאסא טרפה (א)אמר רפרם האי ריאה דדמיא לאופתא טרפה איכא דאמרי [ב]בחזותא א] ואיכא דאמרי [ג]בגישתא איכא דאמרי [ד]דנפיחה ואיכא דאמרי (ב)דפחיזא ואיכא דאמרי [ה]דשיעא דלית לה חיתוכא דאוני אמר רבא [ו]כוחלא כשרה [ז]כדיותא טרפה א] (ג)דא״ר חנינא שחור אדום הוא אלא שלקה [ח]ירוקה כשרה מדרבי נתן [ט]אדומה כשרה מדרבי נתן (ד)דתניא רבי נתן אומר פעם אחת הלכתי לכרכי הים באתה אשה אחת לפני שמלה בנה ראשון ומת שני ומת שלישי הביאתו לפני ראיתיו שהיה אדום אמרתי לה בתי [י]המתיני לו עד שיבלע בו דמו המתינה לו ומלה אותו וחיה והיו קורין אותו נתן הבבלי על שמי ושוב פעם אחת הלכתי למדינת קפוטקיא באתה אשה לפני שמלה בנה ראשון ומת שני ומת שלישי הביאתו לפני ראיתיו שהיה ירוק הצצתי בו ולא היה בו דם ברית אמרתי לה בתי [כ]המתיני לו עד שיפול בו דמו המתינה לו ומלה אותו וחיה והיו קורין אותו נתן הבבלי על שמי אמר רב כהנא [ל]ככבדא כשרה [מ]כבשרא טרפה וסימניך [1]ובשר בשדה טרפה אמר רב סמא בריה דרבא [נ]האי ריאה דדמיא ככשותא וכמוריקא וכגון ביעתא טרפה אלא ירוקה דכשרה היכי דמיא [ס]ככרתי אמר רבינא [ע]אטום בריאה מייתינן סכינא וקרעינן לה אי אית בה מוגלא ודאי מחמת מוגלא הוא וכשרה ואי לא מותבינן עלה גדפא או רוקא אי מבצבצא כשרה ואי לא טרפה אמר רב יוסף (ה)[פ]קרום שעלה מחמת מכה בריאה אינו קרום (ו)ואמר רב יוסף [צ]האי ריאה דאוושא אי ידעינן היכא אוושא מנחינן עלה גדפא או גילא או רוקא אי מבצבצא טרפה ואי לא כשרה ואי לא ידעינן לה מייתי ב] (ז)משיכותא דמיא פשורי ומותבינן לה בגוה בחמימי לא דכווצי בקרירי לא דמטרשי אלא בדקינן לה בפשורי אי מבצבצא טרפה ואי לא כשרה תתאה אינקיב עילאה לא אינקיב והאי דאוושא זיקא דביני וביני הוא אמר עולא (ח)א״ר יוחנן [ק]ריאה שנשפכה כקיתון כשרה (י)אלמא קסבר (ט)חסרון מבפנים לא שמיה חסרון איתיביה רבי (י)אבא לעולא (כ)הריאה שניקבה או שחסרה מאי חסרה אילימא מבחוץ היינו ניקבה אלא לאו מבפנים ושמע מינה חסרון מבפנים שמיה חסרון לא לעולם מבחוץ ודקא אמרת היינו ניקבה לא צריכא (א) לרבי שמעון דאמר עד שתנקב לבית הסמפונות ה״מ נקב דלית ביה חסרון אבל נקב דאית ביה חסרון אפילו רבי שמעון מודה ג] רבי חנניה חלש על לגביה רבי נתן וכל גדולי הדור אייתו קמיה ריאה שנשפכה כקיתון ואכשרה (ל)אמר רבא [ש]והוא דקיימי סמפונות אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי מנא ידעינן אמר ליה [ת]מייתינן צעא דקוניא ושפכינן לה בגויה אי אית בה שורייקי חיורי טרפה ואי לא כשרה אמר רב נחמן ריאה שנימוקה וקרום שלה קיים כשרה תניא נמי הכי (מ)ריאה שנימוקה וקרום שלה קיים [א]אפילו מחזקת רביעית כשרה ניטלה

שלפוחית

דדמיא לאופתא. בקעת עצים וכדמפרש: **בגישתא.** שקשה משושה כעץ: **דפחיזא.** קשה והיינו נמי כגישתא: **דנפיחתא.** ד]נעשית לבנה כבקעת והיינו נמי בחזותא. והיכא דלא מחתכא בחיתוך גמור ה]ובסדק אלא כמין מראה הפרש ניכר בו כשרה דלאו שיעא כי אופתא היא: **כוחלא.** צבע כחול שהוא כמראה ב] לזו״ר לא ירוק ולא שחור: **כדיותא.** קורט דיו יבש והוא שחור: דרבי חנינא לענין דם נדה: **אלא שלקה.** אלמא לקותא הוא וסופו לירקב ולינקב: **ירוקה.** כמין עשבים כדלקמן: **אדומה.** שנקוטרוד״א: **כשרה.** דהדרא בריא מדרבי נתן: **המתיני לו.** דאין לך דבר העומד בפני פיקוח נפש חוץ מעבודת כוכבים וגילוי עריות ושפיכות דמים: **שיבלע בו דמו.** שיהא דמו נבלע בבשרו שהיה דמו הולך בין עור לבשר והוי כמי שאין לו דם והדם הוא הנפש ומתוך שאין בו חיות הוא מת במכה קלה: **ככבדא כשרה.** ריאה שמראה שלה דומה לכבד כשרה: **כבישרא טרפה.** והכי קים להו דבהכי הויא לקותא ובהכי לא הויא לקותא: **כשותא.** ירוקה ולא כעשבים אלא כמראה כשותא הומלו״ן או כמראה מוריקא כרכום או כמראה ביצה. וכל אלה מין ירוק הן אלא שזה משונה מזה וכל מראה קרו״ג נקרא ירוק: **אטום בריאה.** דוכתא דמטמטם ולא עייל זיקא בגויה: **מוגלא.** קוייטור״א: **מניחים עלה.** על אותו אטום לאחר שנקרע: **אי מבצבצא.** דנייד רוקא כשרה דהא עייל ביה זיקא: **ואי לא.** לקותא הוא וטרפה: **אינו קרום.** שסופו ליסתר וכל סירכי דריאה קרום העולה מחמת מכה הן הלכך אע״ג דלא נפיק זיקא טרפה: **האי ריאה דאוושא.** הא פרישית לעיל ו): **דמכוולי.** סותמין הנקב: **דמטרשי.** לשון טרשים. שמקשין אותה וקרום הדק כשהוא מתקשה נסתר במשמוש היד דזמנין דלא אינקיב עילאה ומינקב כי בדיק לה: **שנשפכה כקיתון.** בשר הריאה נימוח בתוך קרומים שלה ונשפך מראשה לסופה ומסופה לראשה בתוך הקרומים וחסרון היא שמתחלה כולה מלאה ועכשיו חליה ריקנית: **היינו ניקבה.** שאי אפשר לחסרה שלא ינקב הקרום: **לא צריכא לרבי שמעון.** הא דאיצטריכא לאשמועינן ולמיתני חסרה לר׳ שמעון איצטריך לאשמועינן תנא דמתניתין דפליג רבי שמעון אניקבה ולא אחסרה דבנקב שיש בו חסרון מודי: **דקיימי סימפונות.** שלא נימוקו הקנוקנות: **מנא ידעינן.** שמא נימוקה אחת מהן: **מייתינן צעא דקוניא.** קערה של חרס המחופה באבר שקורין פלומיא״ה בלע״ז דשיעא היא ונראה יפה: **ושפכינן לה בגווה.** קורעים הקרום והכל נשפך: **שורייקי חיורי.** טק״ש בלע״ז: **טרפה.** דאז ודאי נראה שמיחוי הסמפונות הוא: **נימוקה.** נתרוקנה מאליה ו]מקצתה ואינה נשפכה כקיתון אך במקצתה לא נשאר כלום: **אפילו מחזקת רביעית.** חלל חסרון המחזיק רביעית הלוג:

שלפוחית

מסורת הש״ס

א) [גרסת הרי״ף והרא״ש אמר רבא], **ב)** [פחוזה כאופתא פירוש פחוזה קלה כדכתיב אנשים רקים ופוחזים ערוך ערך אפי ב׳], **ג)** סוכה לג: נדה כ., **ד)** [שבת קלד. ע״ש תוס׳ דשבת פט״ז ה״ה ע״ש], **ה)** יבמות עו. [לקמן מח.], **ו)** [לעיל מו:], **ז)** [יתכן להיות משיכלין], **ח)** סוכה לו., **ט)** [לקמן מח: בכורות לט.], **י)** [עיין תוס׳ לקמן מח: ד״ה שדרה וכו׳], **כ)** [לעיל מב. לקמן מח: גיטין סט.], **ל)** [סוכה לו.], **מ)** [תוספתא פ״ג ה״ה], **נ)** [מו: ד״ה דאוושא], **ס)** [ערך כרת א׳], **ע)** [לקמן פט. ומנחות מג:], **פ)** [ר״ל בתוספתא], **צ)** [לפנינו שם ליתא הכי], **ק)** [וע״ע תוס׳ סוכה לא: ד״ה הירוק],

◆

לעזי רש״י

לזו״ר. כחול.
שנקוטרוד״א
[שנקטירוד״א]. רווית דם.
הומלו״ן. כשות.
קרו״ג. כרכום.
קויטור״א. מוגלה.
פלומיא״ה [פלומי״ר].
לצפות בעופרת.
טק״ש [טיי״ש בלניי״ש].
נקודות.

◆

מוסף רש״י

דדמיא לאופתא. פי׳ לחתיכת עץ שהיא קשה במשוש ואין הרוח נכנס בה כעץ יבש (הפרדס עמ׳ קמא). **דשיעא דלית לה חיתוכא דאוני.** שהיא חלקה מכל צדדיו שאין חיתוך האונות ניכר בה (שם). **שחור אדום הוא.** דם שחור באשה אדום הוא, **אלא שלקה.** לפיכך טמאוהו כדתנן (נדה יט.) חמשה דמים טמאין באשה האדום והשחור כו׳ (סוכה לג:). **על** ידי שלקה נהפך להיות שחור ואיכא למיחש דילמא ניקבה (הפרדס עמ׳ קמב). **וכגון ביעתא.** חלמון של ביצה (שם). **אי מבצבצא כשרה ואי לא טרפה.** דאמרינן אין בה חיות כלל שהרי יבשה (שם). **אינו קרום.** משום דהדר מיפתח (יבמות עו.). **ריאה דאוושא.** לאה לעיל מז ב. **שנשפכה כקיתון.** הבשר שבתוך הקרום נימוח ונעשה כמים (סוכה לו.). **שנימוח בשר** הריאה כמים ונשפך מקרום הריאה מים בהתזה ובקילוח כמו מן הקיתון (הפרדס שם). **שורייקי חיורי.** גידים לבנים (שם).

◆

רבינו גרשום

ריאה דדמיא לאופתא טריפה כו׳. כלומר היכי דמי דמיא לאופתא אמרי לה דפחיזא כלומר קשה כחתיכת עץ ואמרי לה דשיעא כאופתא כו׳: כי כוחלא כשירה. כלומר ריאה (פירוש) א) כי כוחלא: כי דיותא כמו דיו מ״ט כדר׳ חנינא דאמר ר׳ חנינא כו׳ מ״ט אמרינן כי דיותא טרפה דחזינן לענין דם נדה חמשה דמים טמאים באשה ושחור אחד מהם מ״ט אמרינן שחור חשוב דם דא״ר חנינא שחור אדום הוא אלא שלקה מדחזינן דשחור לקוי הכא נמי ריאה ודאי לקוי הוא ולפיכך טריפה: עד שיפול בו דמו. כלומר עד שיפול דמו באברין מדחזינן הכא דירוק חי הכא נמי כשרה לענין ריאה: עד שיבלע בו דמו כלומר הדם היה מכונס למקום אחד ולא היה עדיין נבלע באברין. מוריקא כרכום: כשותא. הומלין כמיל בלשון כנען: כגון ביעתא חלמון שבפנים. כי כרתי פוֹריש: האי אטום בריאה שאינו מקבל הרוח משום קשיות אי מבצבצא כשרה דודאי שולט בו הרוח ואם לאו טרפה דלא שולט בו הרוח: אי נימא אידי ואידי מבחוץ ואי פרכת היינו ניקבה לא צריכא לר׳ שמעון כו׳: מייתינן צעא דקוניא כו׳ כלי חרש שמעורבת אבר כלומר שיהא שוליו שוה דלא יהא בו קרטופני אבל יהא שוה מבפנים דיכילינן למיחזי כל מה שנפל מינה: אי אית ביה שורייקי חוורי ודאי מן הסמפונות הוא וטרפה: אע״פ שהיא מחזקת רביעית כשרה. ניטלה

א) עי׳ היטיב בתוס׳ סוכה דף לא ד״ה הירוק.

א) נראה דצ״ל שדומה במראיתה למראה הכחול.